

TISZA

Politikai
napilap

ELŐFIZETÉSI ÁR
Hónaposan előfizetésre: 12.00
Félévesen előfizetésre: 58.00
Évesen előfizetésre: 110.00
Egyes szám ára: 11.00

Megjelenik minden nap, a hó-
nap utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vevő-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.
Előfizetők és hirdetőink a kiadó
hivatalában tartoznak.

XIII. évfolyam 164. szám.

Nagyvárad

Csütörtök, 1917 július 19.

Az orosz kormány bukás előtt.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Stockholmból jelentik: A Pétervárról ideérkezett Polseviki-párt futárja elmondotta, hogy Lenin naponta kap leveleket, amelyben halállal fenyegetik.

A Polseviki párt felfogása szerint a Kerensky által megindított offenzíva csak bluff, amellyel csak a békevágyat kívánja elnyomni. Szerintük hiu remény, hogy az offenzívában legyőzik a németeket.

Minden valószínűség szerint a jelenlegi kormány bukása be fog következni. A Rjecs című lap már követeli a koalíciós kormány távozását és a forradalmi kormány visszaállítását.

Ujabb 23000 tonna.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Berlinből a Wolff ügynökség jelenti: Tengeralattjáróknak a csatornában ismételtén 23 ezer bruttótonna hajóteret sülyesztettek el.

Az antant sajtó a háború befejezéséről.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Baseltől jelentik: Az antant sajtó a német válságról írja, hogy a háborút nem a választójog reformja, hanem a németek veresége fogja befejezni, a háborút tehát erőlyesen folytatni kell.

Terjed a lisszaboni sztrájk.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Lisszabonból a Havas-ügynökség jelenti:

A Lisszabonban mintegy nagyobb kiterjedésű tömegsztrájk elnyomására a kormány erőlyes intézkedést tett. A városban nyugalom uralkodik, az utcákon járőrök cirkálnak. A parlamentben az alkotmánybiztosítékok felfüggesztéséről tárgyalnak és az ostromállapotot harminc nappal meghosszabbították.

Egy orosz tábornok meggyilkolása.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Kopenhágából jelentik: A Russkoja Slovo írja, hogy Noskov tábornokot, amikor egy frontra induló ezred felett szemlét tartott, ismeretlen egyén lelőtte. Noszkov tábornok az orosz-japán háborúban annak idejében jelentős szerepet játszott.

Tisza és Zichy János tanácskozása.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Az Est mai száma közli: Tisza a múlt héten Zichy János gróffal hosszasan tanácskozott. Politikai körök értesülése szerint a két államférfiu tanácskozása akörül forgott, hogy Tisza a választójogi reform terén a munkapárt megmentése érdekében hajlandó merev álláspontjából engedni. Amennyiben sikerül megegyezniük, az együttműködés lehetővé válik.

Tisza a hónap végén a frontra megy.

Budapesti tudósítónk jelenti: A Nap értesítése szerint, Tisza István gróf testvére, Tisza Kálmán gróf társaságában a hó 28-án a frontra megy, ahol a 2. honvéd huszárezred parancsnokságát vezzi át, amelyet a kormány adományozott neki. Ez az ezred csupa bihari fiukból áll.

A munkás-katonatanács megtiltotta a fegyverviselést és a tüntetést.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Pétervárról hivatalosan jelentik: A munkás-katonatanács végrehajtó bizottsága a következő felhívást intézte valamennyi munkáshoz és katonához:

Ismeretlen személyek felzúzóítottak beneteket, hogy fegyveresen járjatok az utcákon, úgy tiltakozatok egyes ezredek felosztása ellen, amelyek kötelességüket szegve szembehelyezkedtek a forradalommal.

Kijelentjük, hogy ezen ezredek felosztása a katonai bizottság kívánságára és Kerenszki parancsára történt. Ezentúl a főparancsnok engedélye nélkül senki fegyvert nem viselhet. A 16 óról 17 óra virradóra

Markovits és Weinberger cégnél, Bémer-tér.

Modell blousok óriási választékban és rendkívüli olcsó árban, valamint selymek szövetek és mosó kelmék méterenkénti olcsó eladása megkezdődött.

Allandó újdonságok kész női confectione alsó szoknya, miedervédő, kész fehérneműk, harisnyák, nap- és esőernyők kaphatók. Szabóműhelyében rendelésre a legjobb női ruhák készülnek.

Telefon 11-09.

Telefon 11-09.

Egyes szám ára 12 fillér.

történt éjszakai fegyveres tüntetés miatt, amely alkalommal több ember megsebesült, mindenesem tüntetést megtiltunk.

A támadó franciák vereségei a Maas balpartján.

Berlin, július 18. A nagyfőhadparancsnok jelentése:

Nyugati harctér.

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornok hadserege. Flandriában a tűzvétség harc a tengerparton erős volt. Az Ysernél a Lyzig az előző naphoz képest tetemesen fokozódott. Holsbecke és Varsoen között angol felderítő előretöréseket közelharcban visszavertük. A Libasse osztona mellett Loosnál és Lensnél, valamint a Scarpe melletti partján az esti órákban élek volt a tűz.

A védtség beálltával az angolok az Arras-Cambre i uttól északra támadást intéztek. Egy keskeny betörési helyet kivéve, a Bois du Fert-től nyugatra, másutt mindenütt visszavertük őket. Ma reggel egy angol zászlóalj, amely Fresnoistól északra előnyomult, tűzzel elűztük.

A német trónörökös hadserege. Az Aisne mentén és a Champagneban a borús időben a tűzvétség a legtöbb helyütt mérsékelte volt.

A Maas balpartján a nap folyamán harc folyt. Három óras legerősebb tűzvéégi hatás után a franciák öt kilométer szélességben az Avocouril erdőtől egészen a Mort Hommetől keletre levő völgyedéig támadásba mentek át. A malancourti erdő délkéleti szögletében és a malancourti-essnessi ut mindkét oldalán elkezdődött harc után behatoltak azokba az árkokba, amelyeket ott nemrég hódítottunk el. Egyebütt mindenütt visszavertük őket. Este újból előretörő rohammal próbálta az ellenség területgyerészt meggyújtani. Ez a támadás vesztegetéljesen összeomlott. A Maastól keletre a tűz élénkebb volt, mint máskor.

Albrecht württembergi herceg hadserege. Lényeges esemény nem volt.

Novicenél elfoglaltunk egy magaslatot.

Keleti harctér.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege. Fokozottabb harcok tevékenység volt Rigánál, valamint Dünaburgtól délre és Smorgonnál.

Keletgaliciában Brzesanyánál erős volt a tűz.

A Kárpátok előterében bajor és horvát csapatok közös támadásában elfoglaltak Novicentől keletre egy magaslatot, amelyet az ellenség a legszívósabban védelmezett és az elért állásokban az oroszok ellentámadásait visszautasították. A Lomnica vonal más pontjain is visszacsorítottuk helyi harcokban az ellenséget.

József főherceg vezérezredes harc-vonalán és Mackensen tábornok vezértábornagy hadserege. Különösen a Susla-völgy mindkét oldalán, valamint a Putna és a Szereth vonal mentén.

Ludendorff, első főhadparancsnok

Michaelis és Czernin távirata.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: Michaelis kancellár kinevezése alkalmából táviratot intézett Czernin külügyminiszterhez, amely szerint működésében való feltétlen támogatását várja, rendületlen hittel bizik benne, hogy a háborúból győzelmesen fogunk kikerülni.

Czernin választáviratában biztosítja a szövetségeseihez való töretlen ragaszkodásunkról, tisztességes békére készek vagyunk, s a kikényszerítendő békéért a végső győzelemig harcolunk.

Angol repülők támadása Seebrügge vidékén

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Londnból az admirális közli, hogy angol repülőgépekről több tonna bombát vetettek le seebrüggei művekre, az ostendei vasúti csomópontokra és a linkerfeldi kiterő helyekre. A repülők sértetlenül visszatértek.

A Wolff ügynökség megjegyzi, hogy katonai kár nem történt.

A Lomnica balpartját kitisztítottuk.

Keleti harctér. Budapest, július 18. (Hivatalos.) Kalusztól délre a hadseregben horvát és bajor zászlóaljak a támadásban tegnapelőtt kivívott sikereiket egy Novice melletti magaslat elfoglalásával gyarapították. Kalusztól keletre a Lomnica balpartjának kitisztítását befejeztük.

Olasz és délkeleti harctér. Budapest, júl. 18. (Hivatalos.) Változatlan. A vezérkar főnöke.

Róma tengeri kikötője.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Zürichből jelentik: Róma város tanácsa felhatalmazást kapott egy tengeri kikötő építésére.

Ludendorff a buvárhajó harcról.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Berlinből a Wolff ügynökség jelenti: Értesülésünk szerint a legfőbb hadvezetőség és a birodalmi gyűlés tagjai között való tanácskozás alkalmával Ludendorff kijelentette:

A hadvezetőséget a tengeralattjáró háború vezetésében az vezérli, hogy az ellenség hadigazdálkodását, nevezetesen a municiógyártást sújtsa. A nyugati hadseregeket tengeralattjáróink hathatósan támogatják, amennyiben csökkentették az ellenség municiógyártását. A legfőbb hadvezetőség továbbra is azt várja a tengeralattjáró háborútól, hogy Anglia hajóterét csökkentse és ezen ország harc-képességét megtörje. Ezen óhajunk is teljesülni fog. Amikor ellenségeink siettetik a világháború befejezését, a harcot folytatnunk kell a békebekövetkezéséig.

Elhalasztották az orosz alkotmányozó gyűlést.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Genfből jelentik: Az orosz kormány a szeptemberre kitűzött alkotmányozó gyűlés egybehívását bizonytalan időre elhalasztotta.

Orosz delegátusok londoni utja.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Stockholmból jelentik: Az orosz delegátusok Rosanow kivételével elutaztak Londonba.

Japán ágyunaszád a Földközi tengeren.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Szalonikiból a Reuter-ügynökség jelenti: A japán ágyunaszád megérkezett a Földközi tengerre.

Esti Wolff jelentés.

Budapest, július 18. (Saját tudósítónktól.) Berlinből a Wolff ügynökség jelenti este: Flandriában erős tűzvéégi harc, egyébként nem történt lényeges esemény.

A hadiérdek.

A nagyváradai sajtó a törvényszék előtt.

Két nagyváradai újságíró állott tegnap a nagyváradai királyi törvényszék büntető tanácsa előtt. Szerecs Barza tanácselnök vesette a tárgyalást, bírák voltak: Fábry Gusztáv és Nagy Béla dr., a jegyzőkönyvet Messey Ákos dr. írta, a vádat Nesztor József dr. ügyész képviselte.

A tárgyaláson sokat emlegették a „szines”, „modern” tudósításokat a *Tiszántul* korrekciójával ellentétben. Nem a vita kedvéért jegyeztük itt meg, hogy a szinesítés rég túlhaladta az igazság megengedett határain való tartózkodást és színezni ma annyit jelent, hogy térdíteni. Ezt már — kivéve a háborús hazugságokat — sehol a világon nem ismerik, csak a magyar sajtóban. Az olvasó közönséget becsüli is az, aki a tényeken túl jelentéktelenségeket felfúj vagy kiszínez, aminek a nagyváradai sajtóban ugyancsak iskolai példái olvashatók.

A vádlottak padján Horkay Elemér a Nagyvárad és Barza Ferenc, a Szabadság munkatársa ült. Horkayt Papp János dr. képviselte. Előzetesen ezenkívül a törvényszék Sas Ede, Hegedűs Nándor szerkesztői, a Nagyvárad és a Szabadság nyomdajelöltjei.

Horkay Elemér hírlapíró, párviadai vétségbe tiltott közlés miatt elítélt, Barza Ferenc jogszabály- és hírlapíró, tiltott közlésért büntetve, a vádlottak szerint az 1912. évi 54. t. c. 96. §-ában tilkosz a szók. 2. pontja szerint mindeztől vétségbe tiltottak el, mert hadiérdek előtt levő ügyet engedély nélkül közölték. A Nagyvárad és a Szabadság 1916. december 5. iki számában „Meglopták a nagyváradai állomáson a hadügyminiszter gyorsfutárját.” címen írták, hogy Willand Miklós báró ez. és kir. szentes a rendőrségnél feljelentést tett ismeretlen tettes ellen és a feljelentést engedély nélkül közlötték.

Mezey Ákos dr. jegyző felolvasa a két újság cikkeit, ezekben arról van szó, hogy b. Willand Miklós Budapestről jövet Nagyváradon észrevette, hogy kocsiját ellopják. Ebben fontos katonai hatók voltak a széklet akarta kézbesíteni a futár a pályaudvari katonai parancsnokságnak. A feljelentés alkalmával 1000 koronás díjat tűzött ki a tolvaj kézrekerítőjének.

Horkay Elemér

kijelenti, hogy nem vétkes. A cikket megírta a felelősséget vállalja. Az adatokat a rendőrség büntető osztályánál kapta, hogy ettől, erre nem emlékszik. A rendőrségnél tanakodtak, kiadják a lapoknak. Ki is adják minden lapnak, a Nagyváradnak, Szabadságnak és a Tiszántulnak.

Elnök: Jó, hogy ez szóba került. Eppen a Tiszántul is átveve az adatokat, de ez a hadviselés érdekeit nem sértette.

Horkay: A feldolgozásból származott a bűnper. Az újságíró is, a rendőrség is azt akarták, hogy megtalálják a táskát, ezt ezen a módon érthették volna el.

Elnök: Ugy dolgozta fel, hogy ha az ellenség tudomására juthat, az a hadviselés

érdekeit veszélyeztetheti... Csak a tények kellett volna közölni.

Horkay: Így mondják el a rendőrségtől a hadviselés érdekeire káros lehetett mindkét cikk. A Tiszántul sem írta meg többet, elég bővebben foglalkozott a dologgal, és ez a hadviselés érdekeit megerősíti. A cikkben hadiesemények utja, utirány, katonai dolgok vannak, amelyeket az ellenség ha megtud, előnyére fordíthat a székletől következtethet. Csak a Tiszántul közlése nem sérti a hadiérdeket, a Szabadság-é és a Nagyvárad-é igen.

Barza Ferenc:

Nem bűnös, a felelősséget vállalja cikkért. A rendőrségnél bizalmasan megbeszélte a hírlapíróknak, ha valami történik, mikor én az esetet Dajka Endre kapitánnyal közlöttem, ő kiegészítette adataimat. Kifejezetten mondták, hogy nem lehet megírni, és csak azért közölték velünk, hogy tájékozva legyünk.

Elnök: Dajka dr. ép oly tárgyilagossággal mondta el, mint a Tiszántul megírta.

Barza: A Tiszántul rosszul írta meg.

Elnök: Úgyesen van a Tiszántul tudósítása megszerkesztve, mint a katonai szakértő mondja, míg önkönnél ki van színezve.

Barza: En aztán Horkaynak mondtam el, hogy írja meg. Színezés nélkül nem ér semmit.

Papp János dr. védő: Mellékvágányra tértünk. A tilos közlés a vád, nem engedhető meg, hogy most a véderő és a hadsereg érdekei kerüljenek szóba, mert az esetben a törvényszék büntetőtanácsa mostani összehívásában nem ülhet.

A vád az, hogy a vádlottak egy feljelentést engedély nélkül közölték. Elég megállapítani, hogy a feljelentés azonos-e a hírlapokban megjelent közlésekkel? Ha a vádlottak az a célja, hogy a hadsereg érdekeit védje, akkor a btkv. 450 §-a alapján mód lett volna illetékes bíróság elé vinni az ügyet. Nincs szükség az szakértőre, az iratvállalóakra. Ha egyáltalán itt büntetés lehet valaki, úgy a rendőrség is büntetés, mert aki a közléstét megengedi, az is bűnös, nemcsak közlő, mert csak a királyi ügyész engedélyével tehető közlés ilyen ügy.

Elnök: Itt nincs feljelentés, ezt pótolja a katonai állomásparancsnokság katonai szakértőjének, Frankó József dr. főhadnagyának szakvéleménye.

Nesztor József dr. ügyész: Indítványozom a tanúk kihallgatását. A feljelentés a királyi ügyesség iratírásban van, onnan beszerezhető. A közlést a katonai hatóság ki fogásolta.

A bíróság elrendeli a feljelentés és a katonai szakértő véleményének beszerezését, ami rövidesen megtörténik. A feljelentést 1916. december 4. én tette Willand Miklós báró százados. Az ellopott tárgyban 2 db fontos katonai irat, egy militár compass, ing, későtölgomb, négy aszkendő, harisnya, mellény, nesztor, törölköző, papucs volt.

Papp János dr. védő: Az iratokban ez elég adat.

A tanúk.

A bíróság tanuhallgatást rendel el a felolvasatja a katonai szakértő, Frankó

József főhadnagy szakvéleményét. Elmondja bő és fontoskodó szavakkal, hogy a Nagyvárad, Szabadság és Tiszántul irták meg az esetet, és „észéletes tudósítást” közölték. Taglalja az újságokat egyes szavak és kijelenti, hogy nem volt megengedhető ezek közlése, csak annyit szabadott volna közölni, hogy egy értékes irattáska veszett el és aki kézrekerült, jutalmat kap. Kijelenti a szakértő, hogy a hadviselés érdekeire káros lehetett mindkét cikk. A Tiszántul sem írta meg többet, elég bővebben foglalkozott a dologgal, és ez a hadviselés érdekeit megerősíti. A cikkben hadiesemények utja, utirány, katonai dolgok vannak, amelyeket az ellenség ha megtud, előnyére fordíthat a székletől következtethet. Csak a Tiszántul közlése nem sérti a hadiérdeket, a Szabadság-é és a Nagyvárad-é igen.

Dajka Endre dr. rendőrkapitány, tenn Barza Ferenc közlése után, amelyben neki elmondta Willand feljelentését, egyetmást elmondott, de figyelmeztette, hogy Willandtól engedélyt kell kérnie a közlésre. Horkayval nem beszélt. Jutalomról lévén szó, a tettes kézrekerítésére a sajtókorlátozást alkalmazni látna, de arra engedélyt nem adhatott.

Elnök: A Tiszántulnak ki adta az anyagot?

— Nem tudom. En nem.

— Mert a Tiszántul közlést elfogadta a katonai szakértő.

Elnök: Elmondják a hírlapírók egymásnak értesüléseiket?

Barza: Ha kérlek, igen.

Ehrlich Imre rendőrfogalmazó, tanú. Az összes hírlapok jelentkeztek nálunk a múltán tudtak az esetről, megértesítettem tudomásukat, de a közlésre engedélyt nem adtam. A Tiszántulnak nem én adtam az anyagot. Szükséges volt a közlés, hogy ha valaki megtalálja a táskát, ne dobja el az iratokat, hanem hozza be.

Papp dr. védő: Telefonált nekem, hogy a jutalomról irhatunk?

— Lehet.

Vád- és védőbeszéd.

Nesztor József dr. ügyész: A királyi kuria elvi határozata szerint a tilos közlésnél közömbös, honnan szerezte tudomását a hírközlő. Engedélyt nem adott az ügyesség. A vádat fenntartja.

Papp János dr. védő: A magyar sajtó háborús tevékenységéről az uralkodótól a közönségig minden hivatal, társadalmi osztály és fórum a legnagyobb elismeréssel szólott. Kifogás a sajtó ellen nem volt, érdemei megemlékeztetők. Baróthy Pál főügyész helyettes vezető ügyész korában ezt honorálta és ez a kiváló és emléktünkben kedves főhivatalnok egyetlen kivételt tett, az országban páratlant: felmentették a sajtócensura alól a nagyváradai újságokat, mert megbízhatósága kétségen kívül volt. De később Nagyváradon az ő eltávorsága után a legrosszabb helyzetbe állott elő, ahol annyi tilos közlésért oly kevés alappal nem háborgatták az újságokat. Így származott ez a vád is. A vita az lehet: a feljelentés azonos-e a hírlapi közléssel? Az ügyesség rémlet látott a katonai szakértőt maga mellé vette. Kiszűrték, hogy a modernül, színesen és csak így értékesen megírt újság-cikkek vesszelmessék. Ezenkívül meg is

akarták fojtani a lapokat, az esetet odaállították, mint elrejtendő példát a kérések a lapok betiltatását, de a kormány nem látta ennek szükségét. Az 1916. 54. t. o. 96. § ába beiktatott büntetőben egy a kérdés: szabad-e közölni eseményeket? Ennek eltiltása nem lehet a törvény célja s a tilos közlésről szóló törvényt ezósszerint kell venni. A nyomozásnál a sajtó értékét felismerte a rendőrség, s onnan kepiák a tudósítók az információkat, mert ehhez joga van a rendőrségnek. Engedélyt a közlésre se ez, se Willand nem adhatott. Nem akarták az újságírók szóról-szóra közölni a feljelentést. Ahhoz, hogy egy megtörtént bűncselekményről hírt adjanak, nem kell engedély. Felmentést kér, mert dacára a közleményeknek, a hadsereg dícsőségeseen verte ki az oláhokat Erdélyből, tehát nem ártottak a hadiérdekeknek.

A törvényesek ezzel az indoklással elfogadta a védő érvelését, a vádlottakat felmentette. Megállapította a törvényesek, hogy bár az újságírók a feljelentésben foglaltakról szólnak, de nem a feljelentés adatait hozzák, mert a vádlottak nem ebből szerették adataikat, hanem más úton és helyekről, ezeknek közlését pedig törvény nem tiltja.

Ügyész fellebbezett az ítélet ellen.

Gyújtó anyagok a romániai buzában.

Ellenségeink merénylete a kenyérünk ellen.

A Közélelmezési Hivatal elnöke az összes törvényhatóságokhoz, így Biharmegye alispáni hivatalához is a következő rendeletet intézte:

„Az alsóausztriai Enserdorff községben, a Polsterer Lajos féle gőzmalomban tűz ütött ki, amelynek martaléka lett a malom egész épülete, továbbá 30 vagon romániai eredetű hatósági buza, 12 vagon liszt és 5 vagon korpa.

A tűzvizsgálat szerint nem jogosulatlan az a feltevés, hogy ez esetben is ellenségeink résséről származó sértő szándéku ostlekedettel állunk szemben, amely ezúttal ily jelentékeny mennyiségű kenyérmag és őrlemény teljes pusztulását eredményezte. Igazolást nyert pedig a feltevés annál is inkább, mert Romániából az enserdorff malomba vasúti vagonokban oszákolatlan állapotban szállított buzában a kirakásnál és őrlés alkalmával kétségbenvonhatatlanul romániai származású élesztőtényeket gyújtó gyutacsokkal ellátott, de meg nem töltött, illetve üres töltényhüvelyeket, sőt szabad állapotban szemcsékben buza közé kevert löporot is találtak.

Miután nincs kizárva a lehetősége annak, hogy a magyarországi malomokban őrlésre kerülő romániai gabonába is kevernek gyújtó anyagokat és ezen idegen anyagok az őrlésnél tüzet is idéshetnek elő, felhívom Ömet, hogy a közlélmézést fenyegető ezen veszélyekkel szemben a malomokat megfelelő utasításokkal lássa el őket az őrlés előtt, a gabonának gondos és alapos átrostálására kötelezze és a hatósága területén létező át rakodó állomásokat a legnagyobb éberségre külön is figyelmeztesse.

Váradon tárgyal a budapesti büntető bíróság.

Nógrádi Gyula, a „Közérdek“ szerkesztője két évvel ezelőtt feljelentést adott be a belügyminiszterhez Gerő Armin rendőrfőkapitány ellen, melyben azt állította, hogy a főkapitány évekig megtartotta magának az iparbiztosi állást, melynek kinevezési joga törvény szerint őt illeti. Feljelentésében előadta, hogy Gerő főkapitány irában senkit sem nevezett ki iparbiztosul, az állásért járó fizetést éveken át 5 vette fel és nyugtázta a város pénztárának.

A feljelentést jelentéstétl végett a belügyminiszter leküldötte Nagyvárad város polgármesteréhez. Römmler Károly polgármester igazolásra szólította fel Gerő főkapitányt, aki elismerie, hogy az iparbiztosi állásra tényleg évekig nem nevezett ki senkit és a fizetést 5 vette fel a város pénztárából, de ezzel védekezett, hogy az iparbiztosi állásban helyetteseinek ülésenkint 10-10 koronát fizetett. A polgármester elfogadta Gerő főkapitány védekezését és megszüntető határozatot hozott az ügyben, melyben Gerőt rágalmasági per indítására utasította.

Gerő Armin rendőrfőkapitány a polgármester határozatának késbesítése után hatóság előtti rágalmasági vétsége miatt eljárást indított Nógrádi Gyula ellen a budapesti büntetőjárásbíróságnál. Dr. Thóti László kir. járásbíró már két ízben tárgyalást tartott ki az érdekesnek ígérkező ügyben, de Gerő főkapitány egy ízben sem jelent meg a bíróság előtt. Perrand szerint Nógrádi Gyula esetleges indítványára meg kellett volna a vádlott ellen az eljárást szünetelni, de mivel ezt a vádlott maga sem kívánta s mivel a bíróság úgy találta, hogy fontos közérdek kívánja, hogy az ügyet ítélettel fejezzék be, a főmagánvádló meg nem jelenésére tekintet nélkül elrendelte az ügy le tárgyalását.

Nógrádi Gyula indítványozta a valódiság bizonyításának elrendelését s hatvannyolc tanu megidézését kérte. Indítványozta, hogy a város levéltárából szerezze be a bíróság azokat a nyugtákat, melyekkel Gerő főkapitány az iparbiztosi fizetést nyugtázta.

Dr. Thóti járásbíró teljes egészében elfogadta Nógrádi Gyula bizonyítási kérelmét és elrendelte a tanuk beidézését s az iratok beszerzését. Indoklásában kimondotta a járásbíró, hogy igaz ugyan, hogy Gerő főkapitány ügyében van egy megszüntető polgármesteri határozat, de mivel ebből a határozatból is kiténik, hogy Gerő évekig felvette az iparbiztosi fizetést, már ezért is el kellett rendelni a bizonyítás felvételét. Jog szerint nem az a fontos, hogy Gerő főkapitány kikkel helyettesítette magát az iparbiztosi tisztségben s ezért fizetett-e, vagy sem, hanem igaz-e, hogy törvény által neki biztosított kinevezési joggal nem őt, az állást magának tartotta, a fizetést 5 vette fel és nyugtázta a város pénztárának. A bíróság csak ezt bírálhatja el s így tudja meg, hogy a vádlott inkriminált feljelentése megfelel-e a való ténynak, vagy csak rágalom.

Ebben az ügyben most igen érdekes határozatot hozott a budapesti büntetőbíróság.

Elrendelte, hogy a monstra ügy Nagyváradon tárgyalassék és a tanuk óriási tömegét is ide idézte meg. A Gerő-Nógrádi ügy elbírálására augusztus 3-án Nagyváradra száll ki a budapesti büntetőbíróság dr. Thóti László vezetésével. Vele jön Budapestről a kir. ügyész és a jegyzőkönyvvezető is.

Az érdekes ügy tárgyalására több fővárosi lap tudósítót fog Nagyváradra küldeni.

Hogy könnyíthetjük meg a lisztkiszolgáltatást.

Egy szakember véleménye.

Egy szakember írja nekünk a következőket:

A legutóbbi városi közgyűlésen sok szó esett a városi élelmezési üzletekről, s egyik-másik városatya több-kevésbé jóindulattal sorolta fel a panaszokat az üzletek előtt való ácsorgás megszüntetését követve, de egyiknek sem volt valami élelmezési javaslata, valami eszméje, a mostani helyzet javítására. Pedig ezzel többet értünk volna, mint a sok üres beszéddel.

Ehhez a kérdéshez néhány szóban elmondom tapasztalatok alapján leszűrdött véleményemet.

Megfordultam majdnem az összes lisztes boltokban s óber figyelemmel kísértem az ott történeteket. Különben sem teljesen terra incognita előttem az üzleti élet, mert pár évtizedet abban töltöttem el.

A liszt annyira fontos és legelő közlélmezési cikk, hogy annak kiszolgáltatását nem kellett volna más cikkekkal komplikálni és megbonyolítani.

Egy közel 100 000 lakosú város lisztellátásának lebonyolítása még 20 üzlettel is óriási feladat és rémségesen nagy munka, még ha semmi más cikk kiszolgáltatásával sincs összekötve. Ahogy azonban a városi lisztüzletek nálunk megvannak szervezve, így teljes lehetetlenség az ácsorgás megszüntetése.

A városi lisztüzletekben ugyanis nem csak a 3 főle lisztet, hanem ezeken kívül a cukrot, tengeridarát, diót, sót, ha van még tojást, kólest, denaturált szeszt szolgáltatják ki, még pedig mindenkinek családtagok számához megszabott dekagrammok szerint.

Először a pénztárosoknak meg kell állapítani, hogy az illetőnek mindenféle cikkből mennyi jár, ki kell állítani 3-4-5 blokkot.

Ezután ki kell számlálni, hogy mennyit kell fizetni az illetőnek. Ez pedig elég kényes munka, mert ha nem vigyáz, könnyen ráfizetheti egész havi járandóságát.

A kapott blokkokkal ezután a kímérő ház kerül a vásó. A különböző árú pontos kimérése, a legnagyobb igyekvés és gyakorlat mellett is igénybe vessz legalább 5-6 percet, tehát egy óra alatt legfeljebb 12-14 egyént szolgál ki s egy nap alatt legfeljebb 100-120 egyént. Már pedig ennél nagyobb forgalma van egy-egy üzletnek a legtöbbszor.

Van ám gyakran még más körülmény

is ami magnehrült a listálatok személyzetének munkáját, a eminek elkerülésére az eddiginél megfelelőbb módot kell találni, ha nem is elkerülni, csak fokozni nem akarjuk az ácsorgást.

Most osztják ki a befőzéshez szánt cukrot. Újabb dolgot ad és időt vesz igénybe annak a megállapítása, ki mennyi ilyen cukrot kap és mit fizet érte, de ezenkívül külön íven pontosan fel kell írni az illető nevét és lakását. Tehát valóságos listát kell kiállítani a befőzhető cukor kiszolgáltatásáról, ami bizony elég időt vesz igénybe.

Ezekből önként következik, hogy a mostani rendszer mellett az üzletek előtt való ácsorgást nem lehet megszüntetni, csak az által, ha a listálatokat tehermentesítik a sokféle élelmiszer kiszolgáltatásának komplikált és időtrábló terhével.

Tessék a cukor, dió, só stb. kiszolgáltatásáról másként gondoskodni a szél remélhetőleg a minimumra lehet redukálni az üzletek előtt való káros és az egészségére veszélyes ácsorgást. K. P.

Katona-Ötthon Nagyváradon.

Régi terv valósul meg, régi hiány nyer pótlást a Vörös-Kereszt Egyesület újabb sikeres tevékenységével. A Vörös Kereszt elhatározta, hogy egészséges és beteg katonák részére egy barátságos, meleg fészket, szórakoztató és egyben oktató helyet létesít: a Katona-Ötthon.

Tiszta, szolid szórakozások helye lesz ez, ahol elkártyáznak, dominóznak vagy sakkognak, perzsa babra, mert pénere játszott illos lesz, lesznek ujságjaik, könyveik, lesz írásokuk, ahol levelezéseiket lebonyolítják és gondoskodás történik arról is, hogy szórakoztató előadásoktan legyen részük azoknak, akik a családi tűzhely melegétől távol, városunk falai közt kénytelenek időzni. A nyelv nem határoz, minden anya nyelvűnek, így a német, horvát, román anya nyelvű katonáknak fölvilágosítására, az előadásoknak ezen nyelven történő megértelmességére lelkes emberbarátok vállalkoznak, akik meleg szívettel viselik szívükön a katona sorsát. Debreczenben már ehhez hasonló Ötthon létesült és igen szépen tölti be hivatalát, az ott szórakozást kereső katona társaság hálás szívvel veti a róla való megemlékezésnek ez alakban nyert megújultulását: és tudjuk, hogy Nagyvárad város intelligens társadalma, amely mindig első helyen állott, amikor nemis cselekedetről volt szó, — büszke arra, hogy az ő városa nem marad el akkor, amikor jótékony intézményeinek száma egy ily áldásos otthonnal szaporodik.

A Katona Ötthon arra is be lesz rendezkedve, hogy néhány fillértért feketekávéval és teával szolgáljanak fel az erre vágyakozóknak, s ezekkel ital azonban nem lesz kapható. Ezenkívül az Ötthon katonai felügyelet alatt fog állni, a fegyvelm tekintetéből, a rend fenntartására néhány altiszt lesz kiválasztva.

A Katona Ötthon létesítését katonai körök egyenes kívánságára a Vörös Kereszt Egyesület vezetősége, élén Csiffra Kálmán főispánnal, veszi kezébe; és mert az ő agilitásuk és szervező képességük előnyösen is-

meretes, bízva reméljük, hogy ez az alkotás is elsőrangú és mindeneket kielégítő lesz.

É a tárgyban a közel napokban érkező lesz, amelyről lapunk legközelebbi számában tájékoztatni fogjuk a közönséget.

A magyar paraszt*

Aki ott lakik a Kunságon szétosztott tanyákon, egymástól puszkalövésnyire, nem tűrvén meg a fát, mely árnyékot ad, nem vágyván egyetlen halom után, mely megőrzője a szemhatár tiszta áttekinthetőségét: az más. Aki a Nyírség hepe hupás talszán út fészket, akácfalomb árnyában, alkotván falvakat egymástól órányi távolságban, agyarács utak által elválasztott kis községeket, melyeknek végére már a kondás szorult: hát ez megint más. Azután a hegyvidékek katlanlakója, folyók vékonyabb végének medencéjében meghúzódó, medve módjára megbúvó falvaival, hol hatvan hatvan faház kizárban községnek valija megát: hát ez megint csak más. Életmódja, táplálkozása, öltözködése, vágya a magyar föld parasztyának itt és amott annyira különböző, mint a réten a virág. Aki a réti virágainak közö: életsza bályát megérieni akarja, annak együtt kell érezni a magyar földdel és a magyar fajjal.

A magyar fajnak erős decentralizáló hajlama vannak. A magyar földnek pedig erős lakó tulajdonságai vannak, melyek népünk tanyai ösztönét és elzsigatolódsági hajlamait síkon és békák között egyaránt értékesítik. Mint a méhnek, mely különböző fajtájú virágból ugyanszint az ist mézet halmozza föl, akként népünknek is megadatott az a képesség, hogy perifériák legkülönbözőbb forrásaiból a maga államalkotó erejének táplálékot szerezzen.

Mégis fajunk inkább a sík vidékeket foglalja el, még pedig rationally, nem zárt ökológia módjára. És amint a megosztásnak veldnek született oka van, épp úgy nem véletlenség az sem, hogy a magyar síkföld inkább az erős falusi szervezetek, a szögletes föld pedig inkább a városi szervezetek hazája. Természetes ez.

A faj ösztönének is, a síkon fölülható foglalkozásnak is a falusi élet rendje felel meg legjobban. A szabadon járó ember életmódját, paritán hajlamát, önkormányzati, majd azt mozdítam; barátságos vágyait, jobban szolgálja a falu kötetlenebb formája, mint a város, melynek szervezete több fegyelmet követel, mint amennyit akárhány kétfeltes gazda arisztokráciája is szívesen elviselne. A mezői foglalkozás pedig helyhez kötött. Szugari rövidék. Szervi alkotásai sem lehetnek nagyok. Ahol város keletkezik, ott már a nyugalomra vagy az él vezetre vágyó föltség, az ipar és a kereskedelem sdaak találkozik. El kedvező találkozásán téren csatlakodik meg a város.

A termelő munka igazi műhelye, a milliók igazi otthona a falu. Ez úgy tarom, mint a fa; ered, mint a folyó; nő, mint a homokhegy. Ebben nincs mesterséges nagyság és műsor. A falu a magyar faj legigazibb életképe.

Évtizedek óta centralizáló politikánk mesterségesen a városi életnek kedveznek a inkább ide kedveztek a természetes fejlemények is. A sok között most az iparon áll meg a szemem, mert a városok osontvását kényszerítik az ipari tényezők alkotják. És minden más fölászó hatása a városnak a falvak szempontjából jelentéktelen, csupán az a jelenős rendkívül, melyet ipara útján gyakorol. Nem a kultura voazóereje, nem is az élvezeti kilitás, hanem a jutalmazóbb

* Szerző most megjelent, Magyar problémák című szép könyvéből.

munka általma hódítja el a parasztot otthonától, az árnyékba borult mezőre a nap-sütöttebb ipari teret. Mezei parasztyainkat az azszakamerikai Egyesült-Államokba az a szűs föld csalogatja, nem a prérieken és a vadonokban kínáló szabad élet, hanem a nagy ipari munkabér. A modern népvándorlás rugója, az otthonhoz való hiütlenség kormos arca kísérfje: az a nagyipar. És oyozza a felvak ürülését.

Pedig azon a ponton, ahol a paraszt falusi tűzhelyébe lép, azon a ponton nyulik a nemzet gyökere Magyarországra földjébe. És a paraszt olvaszta fel az idegen elemeket: ez őri meg ődea nemzetének nyers talentumait. A szokást, a dalt, a regét, a nyelvet, a viselést, a naivságot, a nyugalmat, a természetimádatot, a jogérzést, az erkölcsöt és a nagyserd gyermek őri meg a adja át az ujjor aggyainak; őri érintetlenül, mint virágszirm a harmatcseppet, miglen a fel-sőbb kultura napsugari föl nem szivják, otthonában tartva a paraszt annyit ér, mint egy nemzet. Otthonából kilépve, annyit ér, mint az általa végzett nyers munka.

Minél több vonzó kereseti tér áll elő a távolban a paraszt számára, annál vonzóbbá kell tennünk a falusi munkatereket is; minél jobban isgatják repülő vágyát a városi veranyterek, annál inkább kötelességünk őt másfelől falusi otthonához kötni, hogy hagyományörző és vérfölfrissítő rendeltetésében romlatlanul megtartsuk.

Belső politikánk tengelye a paraszt legyen. Az adópolitika szavasson neki kíméletet, a törvény védelmet. — Kiaknászóival szembe kell állítani, otthonát oltalmanni kell. Munkájának értékét biztosítani neki; egészséges birtokszerepei vágyának kielégítésére keresünk módokat. Kaldjünk a földbe, melynek kihasználása még tökéletlen, több földet s az államnak gondja legyen a befektetések jutalmazó voltának biztosítására, hiszen nagyobb s védelemre méltóbb nemzeti ipart a földmivelésnél úgy sem talál. Foglalkozzunk a téli munkátlanosság kérdéssel; a legnagyobb nemzeti erőfeszítést is méltó célra alkalmazzuk, ha a kényezermunkátlan-ság rémelt előszünk sikerül. A fogyasztás, az értékesítés és a hitélet terén kőanyitunk rajta minden erőnkkel, de nem hagyván tétlen magának a parasztnak nagy erejét sem, mely szövetségi alapon szervezve önszégly útján is beláthatatlanul szép eredményekhez juthat. Vegyük gyógyítás alá az iszákosságot s az erkölcsi élet posványait vezessük le. Értelmi köröt társítsuk, de nem oáltalanul, hanem tanítsuk arra, amiből él. Mindenkifölött pedig közeledjünk hozzá szeretettel és ha karunk már fáradni kezd, de sorával együttérző szívünket még a hálátlan-ság se fárasssa ki soha.

A nemzet jövője nem más, mint a paraszt jövője.

Buday Barna.

Porcia Aladár herceg révbe jutott.

Nagyváradon is élt egyszer egy herceg, az igaz, hogy akkor csak gróf volt. Az apját, Porcia Lajos grófot is jól ismerte egész Bihar megye, hiszen utmester volt Biharban s igen szerették az spa — Porciát. Szépen be is olvadt a bihari gentrybe, úgy dőlt magyarul, hogy no!

A fia, Aladár gróf, Nagyváradon jogászodott, megházasodott, elvette Nyilvay Irma prim donnat, akitől később elvált s újból megházasodott. Porcia Aladár gróf astán felköltözött Budapestre s egyik miniszterfumban szántiszt lett. Egyszerűen élt, polgári módon, beosztotta jövedelmét, amint lehetett s fogyasztotta a papírt.

Egy szép napon — de milyen szép na-

pon! — úgy ébredt fel Aladár gróf, hogy herceg lett. Meghalt a Porcia hitbizományok majoreszkója Spittalban, Krassóban s utána Porcia Aladár következett. A herceg nyugdíjaztatta magát, de nem vette fel a nyugdíjat, s elment biróknak gazdálkodni. Olyan jól gazdálkodott, hogy pár év múlva a bécsi országos főörvényessék sárgondnokság alá helyezte a Porcia féle hitbizományi birtokait, míg az örösi adósságokat le nem törleszti a jövedelemből, s kis appanázsa szorította a herceget, aki szépen visszament Budapestre s ott szépen beállt előbbi hivatalába s fel is vitte a számtartósságot. A birtokok pedig ezalatt törlesztették adósságaikat.

Tegnap azt olvassuk a bécsi lapokban, hogy Steinwender dr. és Waldner dr. interpellációt jelentettek be az osztrák Reichsratban a Porcia hitbizományi birtokok ügyében.

Elmondják, hogy a császár megengedte a hitbizományok pénzhitbizományává való átváltoztatását. Ők nem fordulnak az „idegen” birtokos és annak olyan birodalmi utódai ellen, de nem szabad nemosztrák kezekbe kerülni a birtokoknak, amelyek rablógazdálkodást üzemeltetnek, hanem a krajnai népet kell erdőhöz juttatni.

Ebből kiderül, hogy pénzzé teszik a Porcia hitbizományi birtokait, jó áron s most már visszamehet újra nagy urnak az időközben teljesen megsemmisült Porcia Aladár herceg, akinek Nagyváradon is van egy igen jó barátja: Pável Mihály nagybíró.

HIREK

Járásai népirodák.

Életrévaló tervet vet fel az alábbi hozzáunk beküldött közlemény. Célja, hogy a népnek megkönnyítse egyes bajos dolgai elvégzését. A közlemény a következő:

Járásai Népirodákat létesítsen a kormány, amelyek a nép kisebb bajait díjazatlanul elintézzék.

Sok-sok oly teendőből lehetne ezzel az anyuvis talonról terheit közigazgatási hatóságokat tehermentesíteni, amelyek tulajdonképpen nem is közigazgatási teendők, hanem társadalmi teendők. Így a közellátási és a hadseregügyi ügyek is, amelyeket a Népirodák sokkal gyorsabban, közvetlenebbül intéznek el a bizonyára kevesebb költségek fordulásának elő, mint most a munkahalmassá miatt. Valamint sok drága munkaidőt is lehetne a népnek megtakarítani.

Minden közigazgatási járás székhelyén, valamint a városokban külön is volna egy Népiroda szervezendő. Nagyobb városokban kerületenként több is. Szervezete pedig: egy irodaintéző, egy kezelő (esetleg segédkezelő is) és egy irodaszolgálatból állna, aki egyuttal az irodában is használható volna. Minden — szjasz — sok éke rokkantjainkból kerülne ki!

Az irodaintéző önállóan csupán az adminisztratív teendőket intézné, míg más, a ügykezelésért felelős ügyekben csak a képviselőtestület által megválasztandó bizalmi férfiakal létrejött és röviden jegyzőkönyvbe foglalt megállapodásokat hajtaná végre.

Ajánlom javaslatomat az intéző körök gyűlésébe!

Bethlen, 1917. július 15.

Somlyó V. Ignác

* A polgármester és főjegyző Budapestén. Rimler Károly polgármester és Lukács Odón főjegyző tegnap Budapestre utaztak. A polgármester a többi városi ügyek között a tűzifa szállítási engedélyek dolgában tárgyal az illetékes ténnyezőkkel, míg a főjegyző különösen a burgonyával való ellátás és Nagytársodnak a Burgonya Központtól való függetlenítése kérdésében jár el.

* A jogügyi bizottság ülése. Nagyvárad város jogügyi szakbizottsága holnap, pénteken július hó 20. napján, délután 4 órakor, a városbíróságon ülést tart. Ez alkalommal a következő ügyeket tárgyalja a bizottság: 1—6. Nyugdíjügyek. 7. Belányi Imréné ellátás iránti kérvény.

* Vaskereszt egy vezérkari ezredesnek. Balassa Béla vezérkari tisztelt ezredesnek, a cs. és kir. VI. k. hadtest főnökének, ki csak a közelmúltban lett egy magas bajor katonai rendjellel kitüntetve, a német császár az I. osztályú vaskeresztet adományozta.

* Mezőssy és a birtokpolitika. Budapestről jelentik: Mezőssy Béla földmiválsügyi miniszter elhatározta, hogy elődje, Ghillányi által kidolgozott birtokpolitikai törvényjavaslatot az érdekeltek körök egybehangzóval rendezett sokévi módosítással fogja.

* Uj főispán. Budapesti tudósítók telefonjelentése szerint felbivatalosan közlik: A hivatalos lap holnapi száma királyi kérésre közöl, hogy a Lukács Géza addigi főispánt Gömör és Hontmegye főispánisága alól felmenti s utódjárá Putnocki Miklós képviselőt nevezi ki.

* Visszaélések a kenyérelárusításnál. Tudomásomra jutott, hogy egyes kenyérelárusítók a náluk lecsúszott kenyérféregyek ellenében nem adják ki a megfelelő kenyérmennyiséget, hanem kevesebbet s az ilyenképpen megakartított kenyérmennyiségeket kenyérféreg nélkül maximális áron felül árussítják. E súlyos visszaélés megszüntetése érdekében felkérem a város lakosságát, hogy amennyiben ily természetű visszaélést észlelne, az elkövető ellen a feljelentést a rendőrségenél a rendőri büntető eljárás megindítására céljából tegye meg s egyben az elalmezései ügyosztálynak is jelentse be, hogy az árusítótól megfelelő haszonszámítást elvonás iránt intézkedhessem. Nagyvárad, 1917. július hó 15. Lukács Odón polgármester-helyettes.

* Az államrendőrség új detektív-főnöke. Budapesti tudósítók jelentik: Sándor László főkapitány több személyi változást eszközölt. Így detektív-főnöknek Jacezenszky Gellért rendőrtanácsost, a VI. kerületi kapitányság vezetőjét nevezte ki.

* Katonai kinevezések. A hivatalos lap közli, hogy a király II. Horváth István 4. honvéd gyalogezredbeli tart. zászlósnak a nyugállományban hadsereggyá léptette elő, dr. Sigmond Ador és dr. Demetropolis Elek volt hadsereggyá népfelkelő hadnagyokká nevezte ki a 4. honvéd népfelkelő parancsnokság nyilvántartásában, dr. Szendrey Kálmán 4. honvéd gyalogezredbeli őrmester-hadapródjelölt és orvosdoktor tart. segédorvoshelyettesé, Székely Aron 4. népfelkelő parancsnokság nyilvántartásában álló polgári állatorvost pedig a háború tartamára állatorvossá nevezte ki.

* Helyezze a vasuti zsebtolvaj után. Tegnap este a budapesti személyvonattal elutazott Glázer Mór nagyvárosi kerakodó. Éppen az egyik második osztályú fülkébe akart felszállani, mikor a tolongásban egy katona asorult melléje. A következő pillanatban észlelte, hogy kabátján megrántják, úgy hogy az összes gombot mintegy varrástűre felpattintott. A másik pillanatban egy kéz nyúlt be kabátja belsejébe, amely villámgyors mozdulattal kiragadta 1800 koronát tartalmazó pénztárcáját. Glázer jól látta, hogy a kéz, illetve a kar, amely feléje nyúl, sűrű volt. Mire járt tisztában volt vele, hogy a tolvakodó katona volt a zsebtolvaj. Segítségért kiáltott: „Fogják meg, tolvaj!” de senki sem mozdult, mert nem tudták, hogy ki kell megfogni. A katona már messze eszaladt a sínnyel, Glázer utána. Meglepett a helyez, a katonának siterült a szőke köcsög emennekűlnie. Mire Glázer visszatért a Molnár Márk rendőrmester embereivel kintalra került, a zsebtolvaj már túl volt árkon botron. A rendőrség folytatja a nyomozást.

* Temetés. Tegnap délelőtt temették el nagy részvét mellett Heim Károly pörkökégi uradalmi erdőmérnököt a Bihar-megyei közokmányokból. A korán elhunyt kiváló férfi temetésén megjelentek kántárszáz az uradalmi tisztok, lovag Sperker Ferenc uradalmi jószágkormányzó vezetésével, hogy megadják a végső tisztességet oly sokáig szenvedett szeretett kántárszáz. A temetésen részt vettek: Balogh Kálmán, Ferenccsik Odón, Sterba Szabolcs, Szomogyi Géza, Kaszta István, Székely Elemér, dr. Papp Károly, Marosi Antal, Bardón Ferenc, Fiechhof Frigyes, Karakas Károly és az elhunyt sok tisztelője. A temetési szertartást Imrik S. Zoltán tb. kanonok, plébános vezegte segédlettel. A gyászszertartás végzetével a kószaru. A borított koporsót feltették a halottas kocsi-ra és a gyászmenet az olasz temetőbe költözött az elbonytat, s ott helyszéték végső nyugalomra.

* Ujságkihordónöket felvesz az Tiszántúli kiadóhivatala.

* Kisebbszöveget vennék Kivánia-utca közelében. Petrányi Ferenc, Csengeri-utca 2.

* Eladó Petrányi Ferenc Csengeri-utca 2. sz. alatt: új ajtó, ablakok, 5 ablak 85/170, 5 egyes ajtó 100/220, 3 kettős ajtó 130/240 cm. nagyságban.

* Eladó egy teljesen új jégszerény Székely Lajos kántortanítónál Biharpusztában.

* Több darab föld a város belterületén előnyös fizetési feltételekkel eladó. Altalános Takarékpénztár r.t. Nagyvárad, Békeny tér.

URANIA mozgó- színház	Csütörtök A zöld álarc titka dráma 3 felv. Az előadások vasárnap d. u. 8 órakor, hétköznap 5 órakor kezdődnek.
	APOLLO mozgó- színház

Kiadó Rimenóczy-utca 11. sz. há-
ban bejáratnál az Ezredévi emléktér felől is,
a földszinten 1 utcai szoba, 1 előszoba,
1 alkoven és 1 nagy irodahelyiség, azonnal.
Értekezni lehet a Nagyváradi Takarékpénz-
tárban, Teleky-utca.

ZENE-ÉS MŰVÉSZET

A nagyváradi zenekedvelők mai hangversenye.

Ma este fél 9 órakor tartja nagysza-
ban hangversenyt a Vigadó nagytermében
a nagyváradi zenekedvelők egyesülete. A
műsor méltó az egyesülethez, melynek tagjai
Nagyváradi legkiválóbb művészei akik a mű-
sört megállapították.

A műsor legérdekesebb pontjának mu-
tatkozik Schorr Frigyesnek, a prágai csá-
szári operaház művészeinek éneke, aki ma
fiatalága dacára egyike a legnagyobb Wagn-
er énekeseknek a aki pompás baritonjával
Wagner dalokat énekel. Hevesi Piroska
művésznő fellépése lesz az estély másik
nagy érdekessége. A Szamazsenka, Vo-
mácska, Hevesi, Malcher quartett (Bráhmától)
lesz a műsor szenzációs száma. Ugy Schorr
Frigyes, mint Hevesi Piroska teljesen díj-
talanul működnek közre a nagyváradi Aldozat-
készség szobor és a Gyermekebarát, me-
lyeknek javára az estélyt rendezte az egye-
sület.

A hangversenyen közreműködik a hon-
védzenekar is Scharf Károly karmester ve-
zetésével, aki nagy ambícióval és teljes mű-
vészi készséggel készült erre a hangversenyre
a koncertjára és az est egyike lesz azoknak,
amiken az a kiadó művészember legszebb
diadalait érte. Ez alkalomra közreműköd-
nek a zenekarban a következő zenekarok
és művészek is a nagyváradi térségben
legkiválóbb művésztől kezdve: Láposy Er-
séb, Gerő Rósi, Szamazsenka Edith, Ar-
ny Ilse, Sántó Sándor, dr. Faragó Viktor,
Nagy Ferenc hadnagy, Vomácska József,
Szamazsenka Ernő.

A nagyszabású hangverseny műsora a
következő:

1. Wagner Rikárd; Tannhauser. a) Blick ich
umber; b) Lied an den Abendstern... Előadja
Schorr Frigyes, a prágai kir. Deutsches Landestheater
művésze, a honvédszenekar kíséretével.
2. Schubert—Liszt: Nagy ábránd. Előadja He-
vesi Piroska urhölgy zongoraművésznő a honvédszene-
kar kíséretével.
3. Műdalok: a) Hermann József: Drei Wan-
derer; b) Vomácska József: Temetés; c) Strauss
Rikárd: Traum durch die Dämmerung. Előadja Schorr
Frigyes zongorakísérettel.
4. a) Rubinstein: Barcarola; b) Slózer: Con-
zertetűde. Zongorán előadja Hevesi Piroska.
5. Wagner Rikárd: Nürnbergi mesterdalnokok;
Hans Sachs végszava. Előadja Schorr Frigyes a hon-
védszenekar kíséretével.
6. Brahms: Zongora négyes. Előadják: Hevesi
Piroska, Malcher, Vomácska József és Szamazsenka
Ernő.

Jegyek a hangversenyre a Hegedűs hírlapiróda-
ban kaphatók a szokásos hangversenyárakon.
Pály 20 korona, zsölve 1—8. sorban 5 ko-
rona, a többi sorban 3 korona. Karzat 2 korona.
Az estély kezdete fél 9 órakor.

A nagyszerűnek ígért zeneestély bi-
nyára szép jövedelmet fog hozni az Aldozat
készség szobor és a Gyermekebarát céljaira.

Az Operaház főrendezője és karnagya Nagyváradon.

Előkelő, magas színvonalú operastély-
ben lesz része a nagyváradi közönségnek
szombat és vasárnap este. Világosra ismert
és ünnepeit zeneszerzők műveivel kedves-
kednek a Nagyváradra leráadt budapesti
művészek.

Dr. Bródy István, a magyar lic. ope-
raház főrendezője a legnagyobb lelkesedéssel
beszél arról a feladatáról, melyet mintegy
kötelességének tart, hogy a nagyváradi kö-
zönséggel megismertesse a valódi opera elő-
adást:

— Ma délelőtt folyamán — mondta
Bródy — már meg is kezdte a zenekarral
való próbákat Fieleser Antal, az opera
karnagya. Nagy feladat az, hogy tökéletes
frázisozást fejtessen ki egy olyan zenekar,
mely minden jószaga mellett is másnos szo-
kott. Pénteken leérkezik a teljes társulat,
hogy a zenekarral folytathassák az együttes
próbákat.

Azt hiszem, hogy a nagyváradi közön-
ségnek nem kell külön beszélni Mar-
schalló Rósi és dr. Székelyhídi Ferenc
művészetét. Azt hiszem, hogy felelőtlenné
teszük est a két estét a nagyváradiak ré-
szére.

A szombaton és vasárnapon tartandó
operastélyra már megkezdtek a jegyek
árulását. Rög tapasztalt érdeklődést mutat
a nagyváradi közönség a kultúreseménynek
ígérték elfadások iránt. Jegyeket előre vált-
tani a Hegedűs Hírlapiródaiban lehet.

Kiadó azonnal!

Üzlethelyiségek, raktárak,
műhelyek, olcsóbb bér mel-
lett hosszabb vagy rövi-
debb időre.

Nagy Sándor-utca 4. sz.

Szálkai kertgazdaságunk-
ban Rulikovszky temető
mellett minden délután
2—6 óra között eladunk
kis és nagy mennyiségben:

paradicsom 1 kg.	3—	K
hüvelyes bab 1 kg.	2-40	"
uborka 1 db.	—20	"
" 1 kg.	1—	"
tök 1 kg.	—60	"
nyárikáposzta 1 db.	—80	"
" 1 kg.	1 60	"

100 koronán felüli vételt házhoz
küldünk.

Telefon délelőtt 9—12 óra közt
helybéli 27 szám.

**VIGADÓ
mozgó-
színház**

Szombat, vasárnap
Uj műsor.

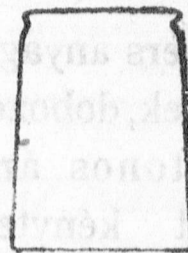
Az előadások vasárnap d. u. 8 órakor,
hétköznap 5 órakor kezdődnek.

NYILTÉR.

HETI ÁRJEGYZÉK:

II.
1/10

VI.
1

**Befőttes és uborkás üvegek
megérkeztek
minden kivétel és nagyságban
Eladás nagyban és kicsinyben.**

Vizespohár finom csiszolt üvegből	—26
Borospohár finom csiszolt üvegből	—23
Söröspohár finom csiszolt üvegből	—80
Vizeskancsó finom csiszolt üvegből	2—
Borospalack finom csiszolt üvegből	2—
Cukortartó színes finom csiszolt üvegből	3—
Sótartó kristály finom csiszolt üvegből	2—
Gyümölcsállvány finom csiszolt üvegből	8—
Befőttestál fogóval finom csiszolt üvegből	8—
Vizeskészlet színes finom aranyozással	5—
Boroskészlet színes finom aranyozással	4—
Söröskészlet színes finom aranyozással	4—
Likörkészlet színes finom aranyozással	4—
Tésztákészlet finom majolika színezéssel	5—
Kávékészlet színes finom aranyozással	10—
Teáskészlet színes finom aranyozással	10—
Mocakészlet színes finom aranyozással	10—
Mosdókészlet színes finom diszítéssel	12—
Ebédőkészlet színes finom aranyozással	40—

**Szent Antal szobrok, Mária
szobrok, Szentelt víztartók
minden kivételben kaphatók.
Megérkeztek**

**Konyha felszerelési áruk.
Főzőedények.
Táblaüveg. Porcellánárak.
Képkerepezés művészies
kivitelben. Ablaküvegezés!**

KOMLÓS TESTVÉREK

üveg és porcellán nagykereskedés.
Nagyváradi, Zöldfa-u. 13. sz.
Telefonszám 372.

Főszerveztő: **Dr. KRÜGER ALADÁR** | Feladós szerveztő: **Dr. PAPP KÁROLY**

ÉRTESÍTÉS.

A nyers anyagok, tégelyek, üvegek, dobozok, papirárak folytonos áremelkedése miatt kénytelen vagyok egyes készítményem árát felemelni és pedig július 15-től következő árak érvényesek:

- Alabástrom krém nappali 2'50
- Alabástrom arckenőcs esteli 2'50
- Alabástrom szappan . 6'00
- Alabástrom powder . . 3'00
- Emir arcmosó . . . . 2'00
- Emir hajfestő . . . . 3'50
- Liszka víz . . . . . 2'00
- Ibolya tejkrem 1 tégely 1'00

Ezen szerék kaphatók;

NÉMETH PÁL

„Arany Kereszt”
gyógyszertárában.

Nagyvárad, Szent László-tér.
(Városháza mellett.)

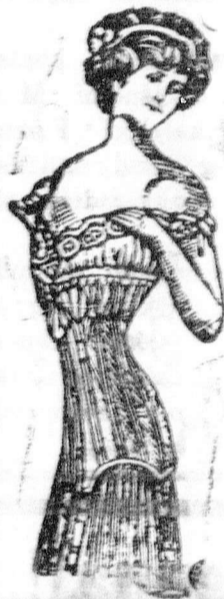
Nagyvárad legszebb kirándulóhelye Szent László Püspök Gyógy-Fürdő Nagyvárad mellett

Fürdőüzem teljes!

Kénes hévíz források természetes forrása 42°C kénes hőforrását már 300 év óta használják bámulatos gyógyhatással köszvény, csusz, csontbajok, női betegségek és más fájdalmas betegségek ellen. 500 holdas fenyőerdő közepén a virágos park mellett. — Villanyvilágítás az egész telepen és az összes szobákban. Nagyszobák nyári uszoda 26°C folyton befolyó forrásvízzel, uszátanítás, napfürdő, homokkúpa. Fürdőismertetőt küld az igazgatóság.

Komzsik Alajos,
a fürdő bérlője.

IZSÁK LIDIA

**Elsőrendű
füzöszalon**

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.
Park-szálloda épületében.
Interurbán telefon:
11-53 szám.

A Szigligeti színház
művésznőinek egye-
dűli füzösralitója.
Tisztításokat és átala-
kításokat elvállalunk.
Fűzők mérték után a
legrövidebb idő alatt
elkészítetnek.

Telefon 1404. Utcai helyiség

MOCSÁRY SÁNDOR

Épület- és diszmű bádogos,
vizvezeték és villanszerező.

Nagy-Várad, Zöldfa-utcza.
Zöldfa-épület.

Villanymotor, írógépek, kerék-
párok, ellenőrző kasszák és
gramafonok szakszerű javítása
és állandó jókarban tartása.
Bronzműves, lakatos és mű-
szerész munkák elfogadtatnak.

Vizvezeték-utcán szép kilátással
egy családnak való ház eladó.

Felvilágosítást ad:

Dr. Imrik Gusztáv ügyvéd
Sal Ferenc-u. 15. Telefon 416.

TÜZIFA

Waggon tételben, méter
számra és felvágva kapható

JENEI M. CÉGNÉL

Szarvas-sor 27. Stern palota.
Telefonszám 10-13.

Me grendeléseket felvesz

BÁNYAI JÓZSEFNÉ

Sztaroveszky-u. 2. Nagyhídő.
Telefonszám 14-55.

Betűszedő tanulóknak
fiu és berakó tanuló-
nak leány fizetéssel
felvétetik

a Szent László-nyomda R.-t.-nál.

Olcsó takarmány!

Lovak, szarvasmarhák etetésére

maláta

k a p h a t ó

métermázsánként 8 K-ért.

Moskovits Mór és fia r.-t.-nál

Kölozsvári-utca 62.